

VERGİLƏR NAZİRİNİN
MÜAVİNİ, 3-CÜ
DƏRƏCƏLİ DÖVLƏT
VERGİ XİDMƏTİ
MÜŞAVİRİ SAHİR
MƏMMƏDXANOVUN
"FİNANSİST"
JURNALI ÜÇÜN
MÜSAHİBƏSİ

F: 2013-cü ilin birinci yarısı başa çatır. Vergi Məcəlləsində edilən dəyişikliklərin ilk təsirləri haqda danışmaq olar, yoxsa onların nəticəsinə ilin sonunda təhlil etmək daha düzgündür?

S.M.: Vergi Məcəlləsinə son əlavə və dəyişikliklər 2013-cü il yanvarın 1-dən qüvvəyə minmişdir və bu qanunla müəyyən olunmuş dəyişiklik və əlavələr son bir neçə ildə Vergi Məcəlləsinə edilmiş ən geniş və çoxsaylı dəyişikliklər paketidir. Ümumiyyətlə, qanunvericiliyə müxtəlif vaxtlarda edilən hər hansı dəyişikliklər daim müəyyən əsaslara söykənir. *Vergi qanunvericiliyində edilmiş son dəyişikliklərin konseptual əsasları bir tərəfdən yeni global iqtisadi çağırışlara əsaslanır, digər tərəfdən də cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən ortamüddətli perspektivlərdə hökumətin qarşısında qoyulmuş hədəflərə istiqamətlənmiş məqsədlərə xidmət edir.*

Əlbəttə, bu gün dəyişikliklərin nəticələri barədə danışmaq hələ tezdir. Bir qrup dəyişikliklər var ki, onların təsirinin qiymətləndirilməsi, o cümlədən dəyişikliklərin vergi ödəyicilərinin dövryyələri, yaranan mənfəətə və s. iqtisadi göstəricilərə təsiri üçün müəyyən zaman keçməlidir.

Bununla belə söyləmək olar ki, hökumətin sosial siyasətinin dəstəklənməsinə yönələn bir sıra dəyişikliklər vətəndaşlarımızın sosial rifah səviyyəsinə birmənalı müsbət təsir edib. Fiziki şəxslərin gəlir vergisində edilmiş dəyişikliklər vətəndaşların gəlirlərinin müəyyən bir hissəsinin onların sərəncamında qalmasına şərait yaratmaqla yanaşı, eyni zamanda, əmək haqlarının leqallaşdırılması istiqamətində aparılan iqtisadi

təşviqetmənin tərkib hissəsidir. Bir sıra kateqoriya vətəndaşlara (I-II qrup müharibə əlillərinə) verilmiş güzəştlər onların sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasına müsbət təsir göstərmişdir. Proqnozlarımıza görə, qeyd olunan güzəşt və imtiyazlar nəticəsində təkcə bu il əlavə olaraq 47 milyon manatdan artıq vəsaitin vergi ödəyicilərinin və vətəndaşların sərəncamında qalacaq. Bu vəsait sahibkarlıq fəaliyyətinin genişləndirilməsi, vətəndaşların sosial və digər problemlərinin həlli üçün kifayət qədər əhəmiyyətli dəstəkdir. Ümumiyyətlə, cari ildə Vergi Məcəlləsinə edilmiş dəyişikliklər sırasında iqtisadi fəallığı dəstəkləmək üçün güzəşt və imtiyazlardan geniş istifadə edilmişdir. Vergi Məcəlləsinə texnoparklarla bağlı edilmiş əlavə və dəyişikliklər ölkəmizdə yeni olan bu sahənin inkişafına müsbət təsir göstərəcək, layihələrin miqyasının artmasına, bu sahəyə investorların cəlb olunmasına, yüksək texnologiyalar əsasında rəqabət qabiliyyətli sənaye məhsullarının istehsalına, yeni iş yerlərinin yaradılmasına imkan verəcəkdir. Vergi Məcəlləsinin ƏDV-dən azadolmalara dair maddəsində edilmiş dəyişikliklərə əsasən iştirak paylarının və səhmlərin satışı, eləcə də pullu təhsil xidmətləri ƏDV-dən azad olunmuşdur. Bunlar da öz növbəsində təhsil sahəsinin və qiymətli kağızlar bazarının inkişafına öz müsbət təsirini göstərməkdədir.

Digər qrup dəyişikliklər isə sistemli dəyişikliklərdir ki, bunların da üzərində hazırda intensiv işlər aparılır. Bunların sırasında vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında əməkdaşlıq münasibətlərinin qurulmasını təmin edən normaların Vergi Məcəlləsinə daxil edilməsi xüsusi yer tutur. Bu məsələ ölkəmiz üçün bir yenilikdir və vergi ödəyiciləri ilə münasibətlərin tamamilə yeni bir aspektdə qurulması deməkdir. Məqsəd vergilərin məcburi ödənilməsindən könnüllü ödənilməsinə keçidi təmin etməkdir. Partnyorluq sazişinin uğurlu nəticələr verməsi üçün yüksək vergi mədəniyyəti, qanunlara hörmət, qarşılıqlı inam və etimad mühüm şərtlərdir. Bu

baxımdan, təkcə Vergilər Nazirliyinin deyil, vergi ödəyicilərinin də üzərinə mühüm vəzifələr düşür. Ötən müddət ərzində apardığımız işlər nəticəsində artıq vergi partnyorluğu sazişinin forması hazırlanmışdır və bununla bağlı sahibkarlıq subyektləri və ictimai təşkilatlarla intensiv məsləhətləşmələr aparılır. Partnyorluq prinsiplərinin tətbiqi vergi orqanları və vergi ödəyiciləri arasında qarşılıqlı inam mühitinin formalaşmasına, nəticədə vergi ödənişlərinin həcmnin artmasına, eləcə də təkmil bir formada tətbiqinə müsbət təsirini göstərəcək.

F: Vergi Məcəlləsinin tələblərinin vergi ödəyiciləri tərəfindən mənimsənmə səviyyəsinə necə qiymətləndirirsiniz? Fikrinizcə, bu sahədə maarifləndirmə prosesinin hansı formada aparılması daha çox effekt verə bilər?

S.M.: Bilirsiniz, inkişaf etmiş ölkələrə diqqət yetirsəniz, insanların vergilərə, onun ödənilməsinə, qanunlara riayət edilməsinə olan münasibətinin nə dərəcədə əhəmiyyətli rol oynadığını görə bilərsiniz. Təəccüblü deyil ki, inkişaf etmiş ölkələrin sırası vətəndaşlarının öz ölkəsinin büdcəsinə vergi ödəməsindən qürur hissi keçirməsi həmin dövlətlərdə adi haldır. Yəni, başlıcası cəmiyyətdə, insanların şüurunda bu dəyişikliyə nail olmaqdır.

Azərbaycanda sahibkarlıq subyektlərinin yaranması və təşəkkülü tarixi baxımdan qısa bir dövrü əhatə edir. Sahibkarların qanunvericiliyi öyrənməsi, onu izləməsi, mənimsəməsi bəlli bir müddət tələb edir. Nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycanda müstəqillik dövrünə qədər dövlət-sahibkar və vergi münasibətləri mövcud olmamışdır. Buna görə də hər şey müqayisədə baxılmalıdır. Bu münasibətlər 10 il əvvəl necə idi, 5 il əvvəl necə idi və indi necədir?

Bütövlükdə Azərbaycan cəmiyyətində vergilərin ödənilməsinə münasibət, vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə məsuliyyət hissi müsbət istiqamətdə dəyişməkdədir. Sahibkarların vergi

qanunvericiliyi barədə bilikləri kifayət qədər dolğunlaşmışdır. Dövlət vergi orqanlarının başlıca vəzifəsi vergi ödəyiciləri tərəfindən vergilərin düzgün hesablanması və hesablanmış vergilərin tam və vaxtında dövlət büdcəsinə köçürülməsinə nəzarəti həyata keçirməkdir. Bu prosesin normal axarı onda mümkündür ki, vergi ödəyicilərində yüksək vergi mədəniyyəti formalaşdırılsın. Biz buna nail olmaq üçün mümkün olan bütün mütərəqqi üsullardan və vasitələrdən istifadə edirik. Onların məlumat əldə etmə imkanlarını artırırıq, geniş təbliğat kampaniyalarından istifadə edirik, vergi ödəyicilərinin hüquqlarının müdafiəsi üçün addımlar atırıq, hətta orta təhsil müəssisələrində belə vergilərə dair dərslər keçirilir.

Bununla belə, sahibkar-dövlət münasibətlərində yeni bir mərhələ başlamışdır. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarının genişlənməsi və tədricən ictimai həyatın bütün sferalarına nüfuz etməsi nəticə etibarilə hökumətin fəaliyyətinin texnoloji əsaslarda qurulmasına gətirir. Biz hesab edirik ki, elektron hökumət ümumiyyətlə vətəndaş-dövlət münasibətlərinin gələcək əsasıdır. Bu mənada Vergilər Nazirliyi vergi ödəyiciləri ilə əlaqələrin də perspektivini informasiya texnologiyalarının tətbiqinin genişlənməsində, elektron xidmətlərin artırılmasında və kontaktsiz münasibətlərin qurulmasında görür. Təkcə bir faktı qeyd etmək yerinə düşərdi ki, dövlət orqanlarının göstərdikləri elektron xidmətlər arasında ən çox sayda elektron xidmət (57 növ) məhz vergi sistemi üzrə müəyyən edilmişdir.

Sualınızın ikinci hissəsinə məhz bu şəkildə cavab verərdim: maarifləndirmə prosesinin yeni istiqaməti sahibkarlara məhz bu xidmətlərdən istifadəni öyrətmək, vergi hesabatlarını elektron şəkildə hazırlayıb göndərmək, ümumiyyətlə informasiya texnologiyalarından geniş bəhrələnməyi təşviq etmək olacaqdır. Hazırda bu istiqamətdə intensiv işlər aparılır. Vergilər Nazirliyi paytaxt və regionlarda ver-

gi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinin geniş şəbəkəsini istifadəyə vermişdir. Bu mərkəzlər vergi ödəyicilərinin vergi sistemi haqqında, xüsusilə də sahibkarlarda elektron xidmətlərdən istifadə bacarıqlarının formalaşdırılmasında mühüm rol oynayır. Son bir neçə ildə bu sahədə ciddi irəliləyişlərə də nail olunmuşdur. Hazırda vergi bəyannamələrinin 91 faizi "online" şəkildə göndərilir. Sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatının real vaxt rejimində elektron qaydada aparılmasına başlanılmasından sonra vergi ödəyicilərinin böyük hissəsi elektron qaydada qeydiyyatdan keçir. Məsələn, 2013-cü ilin ilk 5 ayında bu 70 faizə yaxın olmuşdur. Bu proses davam etdirilməlidir. Biz yaxın gələcəkdə daha yüksək göstəricilərə nail olmağı nəzərdə tutmuşuq.

Fikrimi bununla yekunlaşdırmaq istərdim ki, bizim məqsədimiz vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında münasibətlərin partnyorluq, tərəfdaşlıq və etibarlılıq əsaslarında qurulmasıdır.

F: Bildiyiniz kimi, dünyada integrasiya prosesləri çox sürətlə gedir. Bu həm sosial, həm mədəni, həm də iqtisadi sahədə özünü büruzə verir. İnsanlar daha çox "eyni dildə" danışmağa üstünlük verir. Etiraf etməliyik ki, bunun müsbət tərəfləri ilə yanaşı mənfi tərəfləri də mövcuddur. Vergi sahəsində integrasiya proseslərinə gəldikdə, fikrinizcə, hansı yeniliklərə biz "qucaq açmalı", hansılardan isə iqtisadiyyatımızı qorumalıyıq?

S.M.: Dünya iqtisadiyyatında qloballaşma prosesi getdikcə dərinləşməkdədir. Bunun müsbət tərəfləri vardır. Əlverişli iqtisadi şərtlərin yaranması böyük şirkətləri cəlb etməyə, iri kapital axınlarına nail olmağa imkan verir. Bu isə hər bir ölkədə iqtisadi dirçəlişin əsasıdır. Bununla belə, qloballaşmanın mənfi təsirindən qorunmaq üçün milli iqtisadiyyatın mütərəqqi sahələrinin inkişaf etdirilməsi, idxal-ixrac əməliyyatlarının dünya təsərrüfat sistemi ilə əlaqələndirilməsi, milli məhsul istehsalının və ixrac potensialının artırıl-

ması, daxili bazarın qorunması vacibdir. Dünyada inteqrasiya proseslərinin sürətləndiyi, ticarət zəncirinin getdikcə coğrafi cəhətdən böyük əraziləri əhatə etdiyi bir dövrdə kapitalın və işçi qüvvələrinin azad yerdəyişməsinə əlverişli şəraitin yaradılması üçün bu sahədə hüquqi münasibətləri tənzimləyən milli qanunvericiliklərin, o cümlədən vergi sistemlərinin harmonizasiyası vacib şərtlərdən biridir.

Kapital, xidmət, resurslar, eləcə də işçi qüvvəsinin sürətlə axdığı bir şəraitdə vergitutmanın sərhədlərini, hansı ölkədə hansı vergilərin tutulmasını müəyyən etmək çətinlik törədir. Digər tərəfdən bütün ölkələr inteqrasiya prosesində maraqlı olsalar da, xüsusilə vergitutma məsələlərində müstəqilliklərini qoruyub saxlamağa çalışırlar. Bu da təbii ki, proseslərə təsir edir, vergilərin alınmasında çətinliklər yaradır. Bu baxımdan hazırda bir çox dövlətlər, xüsusilə də Avropa Birliyi ölkələri vergi qanunvericiliklərinin harmonizasiyası, vergi dərəcələrinin yaxınlaşdırılması, informasiya mübadiləsi proseslərinə böyük önəm verirlər. Azərbaycan Avropa Birliyinə inteqrasiya edən bir ölkə olaraq bu prosesin fəal iştirakçısıdır. Ölkəmiz milli vergi qanunvericiliyinin Avropa Birliyinin standartlarına uzlaşdırılması istiqamətində ciddi işlər aparır. Avropa qonşuluq siyasəti çərçivəsində Azərbaycan-Avropa İttifaqı Fəaliyyət Planının həyata keçirilməsi bu istiqamətdə aparılan işlərə mühüm təkan vermişdir. Bu baxımdan ölkəmiz vergi sahəsində harmonizasiya proseslərinə açıq mövqə nümayiş etdirir.

Bütün bunlara rəğmən, Azərbaycan təbii resurslarla zəngin və investisiya baxımından cəlbedici bir regionda yerləşir. Bu işə bizi daim rəqabət qabiliyyətli, investorların diqqətini cəlb edəcək, ölkəmizə kapital axınının stimullaşdıracaq adekvat vergi sistemi qurmağa sövq edir. Bu baxımdan da ölkəmiz vergi siyasətinin müəyyənləşdirilməsində öz strateji məqsədlərinə xidmət edən mövqedən çıxış edir.

Hər bir dövlət azad və işgüzar sahibkarlığın in-

kişafında maraqlıdır və bunun üçün əlverişli hüquqi baza və iqtisadi mühit formalaşdırır. Məlum olduğu kimi, institusional, texnoloji və sosial modernləşmənin həyata keçirilməsində mühüm alətlərdən biri də aktiv vergi siyasətinin formalaşdırılmasıdır. Aktiv vergi siyasəti yeni yanaşma olub, təkrar istehsalın genişləndirilməsini, müasir texnologiyalardan istifadəni, innovativ layihələrin reallaşdırılmasını, kapitalın və əmək resurslarının məhsuldarlığının yüksəldilməsini, biznes mühitinin daha da sağlamlaşdırılmasını təmin edir. Azərbaycanda yeni bir inkişaf mərhələsi başlanmışdır. Ölkə başçısı, möhtərəm cənab Prezident İlham Əliyev Azərbaycanda bilik və texnologiyaya əsaslanan, rəqabətqabiliyyətli iqtisadiyyatın qurulması istiqamətində strategiya müəyyən etmişdir. "Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış" İnkişaf Konsepsiyası ölkəmizin orta perspektivlərdə inkişaf etmiş ölkələr sırasına çıxarılması üçün hökumətimizin qarşısında mühüm vəzifələr müəyyən edir. Bu Konsepsiya digər sahələrdə olduğu kimi, milli vergi sisteminin də qarşısında yeni hədəflər müəyyən etmişdir. Dünyada baş verən qlobal tendensiyalar və beynəlxalq inteqrasiyanın dərinləşməsi bilik menecmentinə əsaslanan, texnoloji baxımdan daim təkmilləşən bir vergi sisteminin yaradılmasını zəruri edir. Biz yaxın gələcəkdə vergi sistemində müasir informasiya texnologiyalarının, elektron auditin tətbiqi, elektron xidmətlərin genişləndirilməsi, vergi ödəyiciləri ilə vergi orqanları arasında partnyorluq münasibətlərinin qurulması istiqamətində aparılan islahatları davam etdirmək niyyətindəyik.

F: Dünyanın bir çox ölkələrində olduğu kimi, Azərbaycanda da vergi uçotu ilə Beynəlxalq Mühəsibat Hesabatları Standartları arasında müəyyən fərqlər var. Bu fərqlər maliyyə hesabataında təxirə salınmış vergidə əks olunur. Mövcud fərqlərin miqyasını necə dəyərləndirirsiniz və bu fərqlərin müəyyən dərəcədə aradan qalxması istiqamətində Vergilər Nazirliyində

məsləhətləşmələr aparılırmı?

S.M.: Ölkəmizdə 2001-ci ildən başlayaraq beynəlxalq mühasibat uçotu standartlarına keçid istiqamətində iş aparılmaqdadır və hazırda bu proses davam edir. Ötən müddət ərzində bir sıra iri vergi ödəyiciləri və ictimai əhəmiyyətli qurumlar artıq bu sistemə keçmişdir.

Nəzərdə tutulurdu ki, 2008-ci ildən başlayaraq digər kommərsiya və qeyri-kommərsiya qurumları da öz uçot və hesabatlarını beynəlxalq sistemə uyğun olaraq aparsınlar. Lakin bu proses hələlik müəyyən obyektiv və subyektiv səbəblərdən ləngiyir. Xarici şirkətlər istisna olmaqla digər qurumlar ya ümumiyyətlə, beynəlxalq mühasibat uçotu sisteminə keçməyi düşünmür, ya da ki, yeni sistemə adaptasiya prosesində müəyyən çətinliklərlə qarşılaşırlar.

Beynəlxalq uçotla milli uçot sistemi arasında bir sıra nəzəri-metodoloji fərqlər vardır. Maliyyə hesabatlarının hazırlanması uçot prosesinin sonuncu mərhələsidir. Azərbaycanda mövcud uçot və hesabatın hazırlanması prosesi isə hələ də keçmiş Sovet dövründən qalmış metodoloji əsaslarla aparılmaqdadır. Ona görə də ümumi qəbul olunmuş uçotun prinsipləri ilə mövcud tətbiq olunan uçotun nəzəri sistemi arasında müəyyən uyğunsuzluqlar yaranmışdır. Məhz bu problem hazırda Azərbaycan mühasiblərinin maliyyə hesabatlarını beynəlxalq səviyyədə hazırlamasına mane olan səbəblərdən biridir.

Mühüm fərqlərdən biri də, Sizin düzgün qeyd etdiyiniz kimi, maliyyə hesabatında təxirə salınmış vergidə əks olunur. Təxirə salınmış vergi aktivləri Milli Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq hesablanmış uçot mənfəəti ilə vergi qanunvericiliyi əsasında hesablanmış vergi mənfəəti arasında yaranmış müvəqqəti fərqlər nəticəsində müəyyən edilir.

Mövcud fərqlərin miqyasını dəyərləndirmək hazırda çətinidir. Lakin müəssisələrdə uçot və hesabatlılığın beynəlxalq mühasibatlıq sisteminə keçməsi asan olmayıb, uzun sürən bir proses-

dir. Uçot məlumatları bir idarəetmə alətidir. Xarici ölkələrdə investorlar və kreditorlar bütün qərarları məhz maliyyə informasiyasına əsaslanaraq qəbul edir.

Belə investorlarla işləyən şirkətlər beynəlxalq mühasibat uçotu standartlarının əhəmiyyətini başa düşürlər. Lakin bu, kifayət deyildir. Məsələn bank sektoru yeni standartları tətbiq edib, lakin onun işlədiyi müştərilərin bir çoxu hələ də köhnə standartlar tətbiq edir. Belə olan şəraitdə təbii ki, ikili uçot sistemi yaranır. Bu problemin aradan qaldırılmasında bəlkə də məcburilik prinsipi də müəyyən rol oynaya bilər.

Onu da qeyd etməliyəm ki, beynəlxalq praktikada milli mühasibat uçotu standartında əks olunan aktivlərin, öhdəliklərin, gəlir və xərclərin tanınması və qiymətləndirilməsi qaydaları vergi qanunvericiliyində əks olunan müvafiq qaydalarla bir qədər fərqlidir. Bu, maliyyə hesabatlarının hazırlanması bazası kimi maliyyə hesabatlarının beynəlxalq standartı prinsiplərini qəbul edən ölkələrdə tamamilə normal hal sayılır.

Dünyanın əksər ölkələrində mühasibat və vergi uçotunun aparılması məsələləri ayrı-ayrı qanunvericilik aktları ilə tənzimlənir. Lakin buna baxmayaraq, hər iki sahənin qanunvericilikləri həmişə sıx əlaqədə olmuşdur. Belə ki, istənilən ölkənin vergi qanunvericiliyinə nəzər salsaq görərik ki, bu sahənin qanunvericilik aktlarında mühasibat uçotunun terminologiyasından geniş istifadə olunur. Vergitutma üçün mühasibat uçotunun əsas əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, onun materialları müəssisələrin dövrüyyəsi, mənfəəti və digər göstəriciləri barədə geniş məlumat əldə etməyə imkan verir. Bunlara baxmayaraq, vergi uçotunun aparılmasının prinsipləri, məqsədi və uçot göstəricilərini təsdiq edən sənədlərin siyahısı vergi qanunvericiliyi ilə müəyyənləşdirilir. Təcrübədə mühasibat və vergi uçotunun həm oxşar, həm də fərqli cəhətləri müşahidə olunur. Vergi uçotunun mühasibat uçotundan əsas fərqi ondan ibarətdir ki, vergi uçotunun aparılması sistemi vergi ödəyicisinin özü tərəfindən müəyyən

edilir. Düşünürəm ki, bu fərqlər hər zaman mövcud olacaqdır, lakin hər iki uçot sisteminin uzlaşdırılaraq optimal bir uçot sisteminin yaradılması məsələsi daim müzakirə və araşdırmalar obyektidir.

F: Əməkdaşlarınızın biliklərinin beynəlxalq uçot sahəsində (maliyyə, mühasibat, audit və s.) daimi yenilənməsi üçün hansı işləri görürsünüz?

S.M.: Son zamanlar mühasibat uçotunun beynəlxalq səviyyədə unifikasiyası məsələsinə böyük diqqət yetirilir. İqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində beynəlxalq inteqrasiyanın rolunun artması müxtəlif ölkələrdə tətbiq olunan uçot və hesabat işlərinin eyniləşdirilməsini və hamı üçün anlaşılabilir olmasını tələb edir. Müxtəlif ölkələrin uçot sistemlərinin vahid şəkildə uyğunlaşdırılması, ilk növbədə, xarici ölkələrin potensial sərmayədarları üçün önəmlidir. Belə ki, xarici sərmayədarlar üçün investisiya obyektini olan bu və ya digər təsərrüfat subyektinin vergi və maliyyə hesabatlarının aydın, şəffaf olması və reallığı əks etdirməsi vacibdir.

Ümumiyyətlə, müasir dövrdə idarəetmə sistemində nəzarət elə bir sahədir ki, ölkə iqtisadiyyatının hansı sahəsindən asılı olmayaraq, istər müəyyən müəssisə və şirkətin təsərrüfat-maliyyə fəaliyyətinə aid olsun, istərsə də dövlət quruluşu və iqtisadiyyatı ilə əlaqədar məsələlər olsun, ondan istifadə olunması ilə mövcud fakt və dəqiq vəziyyət araşdırıla və öyrənilə bilər, fəaliyyətin daha da inkişafı, təkmilləşməsinə dair düzgün, real qərarlar qəbul edilməsinə əsas verir. Azərbaycan Respublikası iqtisadiyyatının hazırkı inkişaf mərhələsi nəzarət sisteminin daha da genişlənməsi və onun bütün imkanlarından tam istifadə edilməsini qarşıya qoyur.

Bu baxımdan Vergilər Nazirliyinin həyata keçirdiyi nəzarət funksiyalarının beynəlxalq tendensiyalar nəzərə alınmaqla həyata keçirilməsi daim diqqət mərkəzindədir. Vergi orqanlarında çalışan əməkdaşların bilik səviyyəsinin mü-

asir beynəlxalq tələblərə cavab verməsi, onların beynəlxalq uçot sahəsində biliklərə qoşulması prosesinin sürətləndirilməsi məqsədilə Vergilər Nazirliyinin Tədris Mərkəzi tərəfindən müntəzəm olaraq treninqlər və ixtisasartırma kursları təşkil olunur, gənc kadrların xarici ölkələrdə təcrübə mübadiləsi keçməsi üçün xüsusi proqramlarda iştirakı təmin olunur. Burada məqsəd odur ki, yerli və ya xarici müəssisədə audit yoxlaması həyata keçirən vergi əməkdaşı həmin müəssisənin əməliyyatlarının vergi qanunvericiliyinə uyğun olub-olmadığını, vergi uçotunu düzgün aparıb-aparmadığını dəqiq müəyyən etmiş olsun.

F: Vergilər Nazirliyi TQDK ilə əməkdaşlıq edərək açıq test üsulu ilə işə qəbul aparan ilk dövlət qurumlarından. Vergi orqanlarında işə düzəlmək istəyən gənclərin hansı sahələrə baza biliklərinin olması vacibdir? Təcrübədən də məlumdur ki, işçi biliklərinin əksəriyyətini praktik əldə edir.

S.M.: Vergilər Nazirliyi insan resurslarının inkişafına xüsusi diqqət yetirir. Sürətli dəyişikliklər və global çağırışlar dövründə peşəkar kadrlar, təkmilləşdirilmiş insan resursları olmadan qarşıya qoyulmuş məqsədlərə çatmaq qeyri-mümkündür. Bu baxımdan insan resurslarının inkişafı Vergilər Nazirliyinin siyasətində başlıca prioritetlərdən biridir. Vergilər Nazirliyi hələ 2004-cü ildə "İnsan resurslarının inkişafı üzrə Konsepsiya" qəbul etmişdir. Konsepsiyanın əsas komponentləri təbliğat, treninq, qiymətləndirmə, həvəsləndirmə və insan resurslarının informasiya bazasıdır. Bu gün Vergilər Nazirliyi işçi heyətinin işə qəbulundan tutmuş onun peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması, irəliyə çəkilməsində bütün halqalarda kompleks yanaşmanı və şəffaf mexanizmləri təmin edən bir dövlət qurumudur. Vergi orqanlarına işə qəbul prosesi sağlam rəqabət mühiti əsasında formalaşdırılmışdır. Bildiyiniz kimi, işə qəbul prosesi "Dövlət vergi orqanlarına işə qəbul olunmaq üçün namizədlərin müsabiqəsinin keçirilməsi haq-

qında Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 aprel 2005-ci il tarixli Fərmanına və “Dövlət vergi orqanlarında xidmət haqqında Əsasnamə”yə uyğun olaraq Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyası (TQDK) ilə birlikdə aparılır. Burada hər hansı xüsusi bacarıq və biliklər tələb olunmur. İqtisadi və ya hüquqi sahədə müvafiq baza biliklərinə malik istənilən vətəndaş test imtahanlarını verə bilər. İşə qəbul zamanı gələcək kadrların vergi sahəsində qanunvericilik və ölkənin ümumi qanunvericiliyi ilə bağlı ali təhsil səviyyəsində olan bilikləri sınaqdan keçirilir. Nəzərinizə çatdırım ki, bütün imtahanlardan öncə müvafiq test bazası TQDK tərəfindən nəşr edilir.

Sonra test imtahanlarını uğurla keçmiş kadrların müsahibə mərhələsində ümumi dünyagörüşü yoxlanılır. Bu zaman namizədlər istənilən bir mövzuda təqdimatla çıxış edirlər. Burada da məqsəd namizədin təqdimat etmə, yaradıcılıq, ünsiyyətqurma və s. bu kimi qabiliyyətini və keyfiyyətini yoxlamaqdır. Hər iki mərhələdə uğurlu nəticələr əldə etmiş namizədlər Vergilər Nazirliyinin kadr ehtiyatına daxil edilir.

Vergilər Nazirliyi indiyədək 8 belə müsabiqə keçirmişdir. Sonuncu müsabiqədə 290 gənc vergi orqanlarının kadr ehtiyatına daxil edilmişdir. Qeyd edim ki, test üsulu ilə vergi orqanlarına qəbul edilmiş gənclərin sayı vergi xidmətində çalışan işçi heyətinin artıq 35 faizindən yuxarıdır. Bu artıq prosesin şəffafıq göstəricisi hesab edilə bilər.

F: Ölkəmizdə fəaliyyət göstərən müəssisələr (istər dövlət, istər özəl) tədricən müasir program təminatlarından istifadə edirlər. Bu amil hesabatların tərtibatında, lazımi məlumatlarının tez bir zamanda əldə edilməsində əvəzsiz rol oynayır. Məsələn, əvvəllər adi vergi hesabatını vergi orqanına təhvil vermək üçün ayrıca bir günün ayrılması zəruri idisə, indi öz iş masanızdan ayrılmadan, BTP proqramında sadə bir əməliyyatı icra etməklə vergi hesabatınızı dərhal vergi or-

qanına təqdim edə bilərsiniz. Bu proqramın uğurlu tətbiqi Sizin kollektivinizin gərgin əməyi nəticəsində mümkün olmuşdur. Proqramın xüsusiyyətləri barədə nəyi əlavə edərdiniz?

S.M.: Azərbaycan Respublikasında aparılan düzgün iqtisadi siyasətin və uğurlu islahatların nəticəsi olaraq artıq neçə ildir ki, Azərbaycan dünya miqyasında sürətlə inkişaf edən ölkələr sırasında öz mövqeyini qoruyub saxlayır. Ölkəmizdə müasir idarəetmə sisteminin qurulmasına və bu sahədə informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqinə böyük önəm verilir. 2006-cı ildən Vergilər Nazirliyində tətbiq edilən Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemi (AVİS) vergi inzibatchılığının tam şəkildə elektronlaşdırılmasına, operativ informasiya mübadiləsinin təmin olunmasına, vergi ödəyicilərinə geniş elektron xidmətlərin göstərilməsinə, vergi bəyannamələrinin qəbulu və emalı prosesinin sadələşdirilməsinə imkan yaratmışdır. Bu sistemin əsas məqsədi – çəvik və səmərəli vergi siyasətinin həyata keçirilməsi üçün işlək texnoloji dəstəyin təmin edilməsidir. AVİS elektron sənəd dövriyyəsinin, vergi xidmətinin bütün strukturları arasında operativ informasiya mübadiləsinin sürətləndirilməsi və avtomatlaşdırılmasına imkanı vermişdir. Qısa müddət ərzində biz sistem daxili bütün prosesləri tam şəkildə elektronlaşdırmağa nail olmuşuq. AVİS-in texniki imkanları olduqca geniş layihələndirilmişdir. Biz bu sistemi qurarkən qarşdakı dövrdə onun vasitəsilə vergi ödəyicilərinə elektron xidmətlər sahəsində mövcud olan ən müasir təcrübələri tətbiq etməyi nəzərdə tutmuşduq. AVİS-in işə salınması qısa müddət ərzində bizə elektron bəyannamələr, ƏDV depozit hesabları, elektron hesab fakturalar, banklarla elektron sənəd mübadiləsi, "online" kargüzərliq, elektron qeydiyyat və mobil imza kimi texnoloji tutumlu layihələri həyata keçirməyə imkan vermişdir. Vergilər Nazirliyi informasiya texnologiyaları sahəsində siyasət və strategiya, eləcə də xü-

susi tədbirlər planı qəbul etmişdir. Bu strategiya çərçivəsində biz perspektivdə bu sistemi genişləndirməyi nəzərdə tuturuq. AVİS layihəsinin texniki imkanları daha da genişləndiriləcəkdir. Vergilər Nazirliyi artıq kifayət qədər əhatəli məlumat bazasına malikdir və nazirlikdə elmi əsaslara söykənən intellektual təhlil texnologiyaların tətbiqi üçün lazımı əsaslar yaradılmışdır. Yaxın gələcəkdə vergi xidməti texnologiyaları cəhətdən bir çox yeniliklərə imza atacaqdır.

F: Bildiyiniz kimi, APFM iCFM (Sertifikatlaşmış Maliyyə Menecerləri Assosiasiyasının) Azərbaycanda nümayəndəsidir və eyni zamanda bir sıra digər maliyyə assosiasiyaları (IAB, Link və s.) ilə mühasibat, audit və menecementin tədrisi üzrə əməkdaşlıq edir. Bu əməkdaşlığı necə qiymətləndirirsiniz və onu (bilik mübadiləsinə) hansı maliyyə-iqtisadi sahələr üzrə genişləndirmək olar?

S.M.: Hesab edirəm ki, Peşəkar Maliyyə Menecerləri Assosiasiyası bu günün iqtisadi tələblərinə uyğun olaraq çox zəruri fəaliyyətlə məşğuldur. Çünki mühasibat, audit və menecementin tədrisi iqtisadiyyatın idarə olunmasında müasir bazar münasibətlərinə üstünlük verən hər bir ölkə üçün böyük əhəmiyyətə malikdir. Bu baxımdan qeyd olunan sahədə beynəlxalq maliyyə assosiasiyaları ilə əməkdaşlığı, təcrübə mübadiləsinə və müasir tələblərə cavab verən peşəkar kadr potensialının formalaşdırılmasını yalnız yüksək qiymətləndirmək mümkündür. Eyni zamanda, qloballaşan dünyada inteqrasiya proseslərinin bir çox iqtisadi sahələri, o cümlədən maliyyə sektorunu da sürətlə əhatə etdiyinə diqqət yetirsək, məhz bu sahədə əlaqələrin genişləndirilməsi ölkəmizin iqtisadi imkanlarının gücləndirilməsi baxımından yalnız müsbət nəticələr verə bilər.

F: Sonda jurnalımız barədə soruşmaq istərdik. Burada daha çox tövsiyələrinizi eşitmək istərdik.

Bizim jurnalda vergi sistemlərinin təhlilinə həsr edilmiş rubrika verilir. Daha hansı mövzuların işıqlandırılması vergi sahəsində çalışan mütəxəssislərimiz üçün faydalı olardı?

S.M.: “Finansist” jurnalının fəaliyyətə başlaması münasibətilə jurnalın bütün kollektivini təbrik edirəm. Yüksək peşəkarlıqla ərsəyə gətirdiyiniz jurnal qısa bir zamanda ölkənin iqtisadiyyatla yaxından maraqlanan mütəxəssislərinin diqqətini çəkmişdir. Burada makro və mikro iqtisadiyyat, monetar siyasət, maliyyə-bank sektoru, inkişaf iqtisadiyyatı, sosial sfera kimi sahələrdəki aktual məsələlərin tədqiqinin nəticələri və ən müasir metodoloji biliklər dərc olunur. Xüsusilə əhəmiyyətlidir ki, bu jurnal vətəndaşların iqtisadi biliklərinin artmasında mühüm rol oynayır. Əminəm ki, «Finansist» jurnalı, professional səviyyəli nəşr olmaqla yanaşı, iqtisadi mühitlə bağlı təsəvvürlərin formalaşmasına xidmət göstərəcəkdir. Hesab edirəm ki, bu gün ölkəmizin qarşısında duran sosial-iqtisadi problemlər, o cümlədən nağdsız hesablaşmaların genişləndirilməsi, əmək münasibətlərinin leqallaşdırılması, vətəndaşlarımızın informasiya texnologiyalarını mənimsəməsi ilə bağlı rastlaşdıqları problemlərin həlli ilə bağlı məsələlər də “Finansist” jurnalının gələcək nəşrlərində öz əksini tapacaqdır. Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında həyata keçirilən islahatların məqsəd və hədəflərinə həsr edilmiş, eləcə də Azərbaycan iqtisadiyyatında müşahidə olunan yeni meyillər, inkişaf texnologiyaları, iqtisadiyyatı inkişaf etmiş ölkələrinin ayrı-ayrı sahələrdəki təcrübəsinin ölkəmizdə tətbiqi imkanlarının araşdırılması ilə bağlı mövzular da oxucular üçün maraqlı ola bilər. Jurnalın təsisçilərinə və redaksiya heyətinə uğurlar və müstəqil Azərbaycanımızın inkişafı naminə məqsədyönlü işlərində müvəffəqiyyətlər arzulayıram.

Ramil Bağirov